

www.2010againstopoverty.eu
2010againstopoverty@ec.europa.eu

A Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóság **kiadványait** az alábbi címről töltheti le vagy rendelheti meg: <http://ec.europa.eu/social/publications>

Feliratkozhat továbbá az Európai Bizottság ingyenes Szociális Európa e-hírlevelére az alábbi címen: <http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<http://ec.europa.eu/social/>

ISBN 978-92-79-13674-0

EUROBAROMETER-FELMÉRÉS

A SZEGÉNYSÉGRŐL ÉS A TÁRSADALMI KIREKESZTÉSRŐL

2009

Európai Bizottság

2010
A szegénység és
a társadalmi kirekesztés
elleni küzdelem
európai éve

www.2010againstopoverty.eu

***A Europe Direct szolgáltatás az Európai Unióval kapcsolatos
kérdéseire segít Önnek választ találni.***

Ingyenesen hívható telefonszám (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Egyes mobiltelefon-szolgáltatók nem engednek hozzáférést a 00 800-as
telefonszámokhoz, vagy kiszámlázzák ezeket a hívásokat.

JOGI NYILATKOZAT

Sem az Európai Bizottság, sem a nevében eljáró személyek nem felelnek azért, hogy a jelen kiadványban
foglalt információtartalmakat mások hogyan használják fel.

Fotók Michel Loriaux © Európai Unió

Jelentős mennyiségű további információt talál az Európai Unióról az interneten.

Az információk az Europa szerveren, a következő címen állnak rendelkezésre: <http://europa.eu>

Katalógusinformáció a kiadvány végén található.

Luxembourg: Európai Unió Kiadóhivatala, 2009

ISBN 978-92-79-13674-0

doi: 10.2767/56301

© Európai Unió, 2009

A sokszorosítás a forrás megnevezésével engedélyezett.

A fényképek sokszorosítása nem engedélyezett.

Printed in Belgium

KLÓRMENTES FEHÉR PAPIRRA NYOMTATVA

Európai Bizottság

EUROBAROMETER-FELMÉRÉS A SZEGÉNYSÉGRŐL ÉS A TÁRSADALMI KIREKESZTÉSRŐL | 2009

Luxembourg: Európai Unió Kiadóhivatala

2009 — 8 oldal — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-13674-0

doi: 10.2767/56301

Ez a kiadvány nyomtatott változatban elérhető az EU összes hivatalos nyelvén.

Hogyan lehet hozzájutni az EU kiadványaihoz?

Térítés ellenében hozzáférhető kiadványok:

- az EU-könyvesbolt (EU Bookshop) útján (<http://bookshop.europa.eu>);
- könyvkereskedőjétől a könyv címe, kiadója és/vagy ISBN száma alapján;
- közvetlenül értékesítési ügynökeinktől. Elérhetőségeik megtalálhatóak a <http://bookshop.europa.eu> honlapon, vagy lekérdezhetőek a +352 2929-42758 fagszámra küldött üzeneten keresztül.

Ingyenes kiadványok:

- az EU-könyvesbolt útján (<http://bookshop.europa.eu>);
- az Európai Bizottság képviselőitől és küldöttségeitől. Elérhetőségeik megtalálhatóak a <http://ec.europa.eu> honlapon, vagy lekérdezhetőek a +352 2929-42758 fagszámra küldött üzeneten keresztül.

BEVEZETÉS

A szolidaritás az Európai Unió egyik vezérelve. Ez azt jelenti, hogy kedvező időszakokban valamennyi polgár osztozik az előnyökben, nehézségek idején pedig egyformán viselik a terheket. Ennek ellenére majdnem 80 millió európai él a szegénységi küszöb alatt, sokan pedig komoly akadályokkal szembesülnek a foglalkoztatásba és az oktatásba való bejutás, a lakhatás, illetve a társadalmi és pénzügyi szolgáltatások igénybe vétele területén.

Tíz évvel azt követően, hogy az állam- és kormányfők kötelezettséget vállaltak az EU-ban a szegénység leküzdésére, 2010-et a **szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évének** nyilvánították. Az európai év négy átfogó célkitűzés és vezérelv mentén szerveződik:

- a szegénységben és társadalmi kirekesztésben élők azon jogának elismerése, hogy méltóságban éljenek, és aktív részesei lehessenek a társadalomnak;
- a szegénység elleni küzdelemmel kapcsolatos közös felelősség és részvétel, a közösségi és az egyéni lépéseket egyaránt hangsúlyozva;
- az összetartás előmozdítása, a társadalom valamennyi tagja előtt kiemelve a szegénység felszámolása és a fokozottabb társadalmi integráció kínálta előnyöket;
- politikai kötelezettségvállalás és konkrét fellépés a szegénység és a társadalmi kirekesztés felszámolása mellett valamennyi kormányzati szinten, illetve a társadalmakon belül.

Ez a kiadvány az Eurobarometer szegénységről és társadalmi kirekesztésről 2009 októberében megjelentetett felméréseinek leginkább figyelemre méltó megállapításait tekinti át.

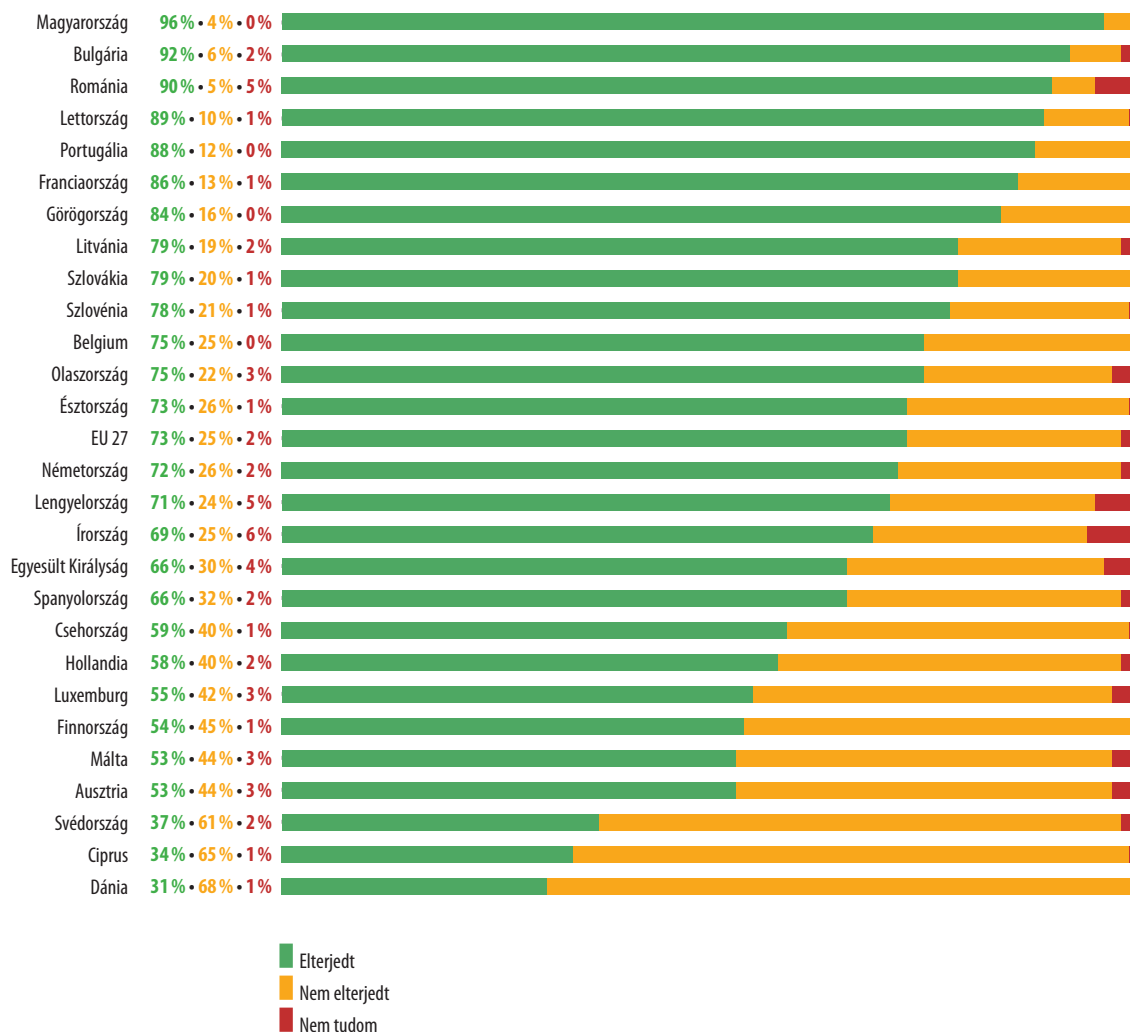
A felmérés az Európai Bizottság Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóságának megbízásából készült, és azt 2009. augusztus 28. és szeptember 17. között végezte el a *TNS Opinion & Social network*. A *jelentés teljes szövegéhez mellékletként csatoltuk a TNS Opinion & Social network intézetei által készített interjúk lebonyolításának technikai ismertetőjét, illetve az eredményeket tartalmazó táblázatokat.*

1. HOGYAN ÍTÉLIK MEG AZ EU-BAN A SZEGÉNYSÉG ELTERJEDTSÉGÉT?

Az EU-ban majdnem 80 millióan – a teljes lakosság 16%-a – élnek a szegénységi küszöb alatt. A felmérés szerint az európaiak különbözőképpen értelmezik a szegénység fogalmát. A megkérdezettek közel egynegyede (24%) vélekedik úgy, hogy a szegénység azt jelenti, hogy az egyén anyagi forrásai nem teszik lehetővé, hogy teljes mértékben részt vegyen az őt körülvevő társadalom életében. A megkérdezettek további 22%-a szerint viszont a szegénység azt jelenti, hogy az egyén nem képes megvásárolni a létfenntartáshoz szükséges alapvető javakat, 21%-uk szerint pedig a szegénységben élők adományokból vagy állami segélyekből élnek. Egy jelentékeny kisebbség (18%) véleménye pedig az, hogy a szegénység azt jelenti, hogy az egyén jövedelme nem haladja meg a havi szegénységi küszöböt.

A megkérdezettek kb. háromnegyede (73%) vélekedik úgy, hogy saját országában sokakat érint a szegénység problémája. Azonban országonként eltér, hogy mennyire tartják elterjedtnek a szegénységet.

Ön szerint a szegénység (HAZÁNKBAN) ...?

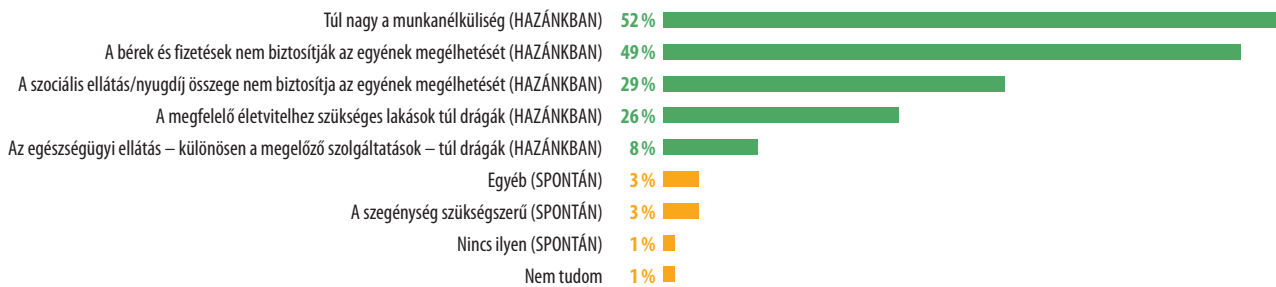

Az európaiak több mint nyolctizede (84%) értékeli úgy, hogy az elmúlt három évben országában nőtt a szegénységben élők száma. Magyarországon (64%), Lettországon (62%) és Görögországon (54%) a megkérdezettek több mint fele állítja azt, hogy a szegénység „határozottan nőtt”.

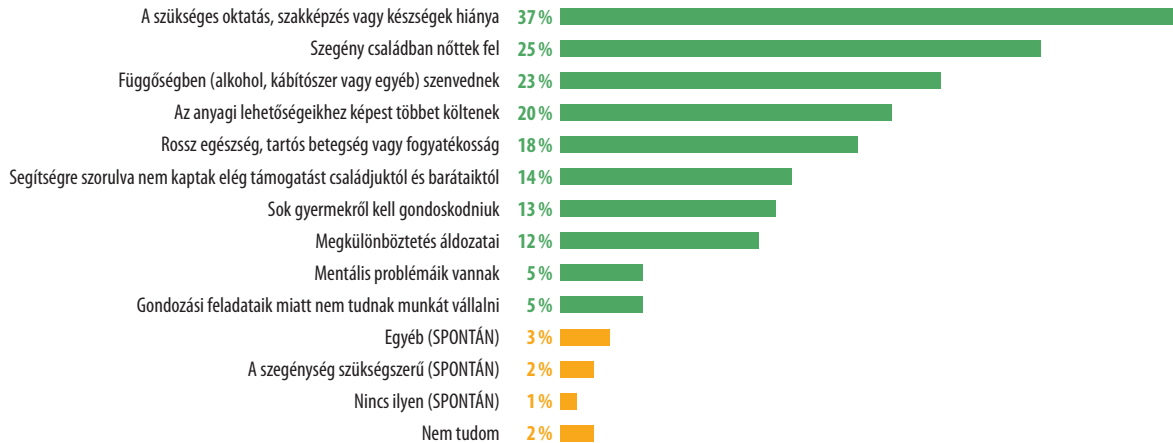
2. MILYEN OKOK ÁLLHATNAK A SZEGÉNYSÉG MÖGÖTT?

A szegénység „társadalmi” és „egyéni” tényezőkkel egyaránt indokolható. A közvélekedés szerint társadalmi szinten elsősorban a magas munkanélküliség, az alacsony bérek és fizetések, az elégtelen szociális ellátások és nyugdíjak, valamint a megfelelő életvitelhez szükséges lakhatás magas költsége állnak a szegénység mögött. Az egyéni hátteret tekintve általában az oktatás, a szakképzés vagy a készségek hiányával, illetve a szegénység és a függőség átörökítésével okolják a jelenséget.

Ön szerint az alábbiak közül melyik két társadalmi jelenség áll elsősorban a szegénység mögött?

A szegényekből mint egyénekből kiindulva, Ön szerint az alábbiak közül melyik két indok magyarázza elsősorban a szegénységet? (ROTÁLJA – MAX. 2 VÁLASZ)

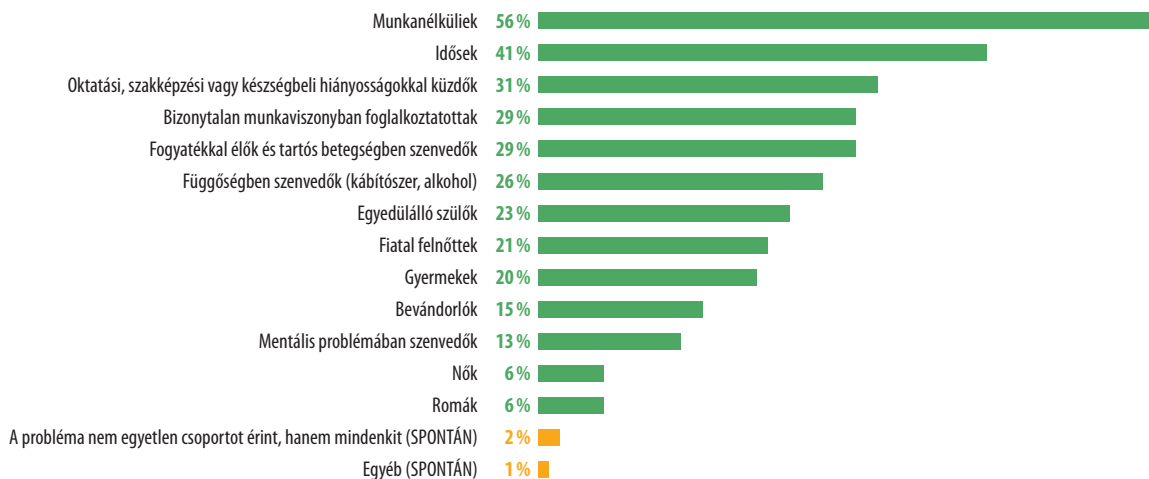
Hollandiában a megkérdezettek 53 %, Dániában és Németországban pedig 51–51 % százaléka vélekedik úgy, hogy a szegénység mögött oktatási, szakképzési vagy készségbeli hiányosságok állnak. Dél-Európában – különösen Cipruson (44 %) – a szegénységet főként „öröklődő” problémának tekintik. A dél-európaiak emellett nagy hangsúlyt fektetnek a családi és közösségi kapcsolatokra is (pl. Portugáliában a megkérdezettek 32 %-a szerint azért szegények az emberek, mert családjuktól vagy barátaiktól nem kapnak elegendő támogatást).

A magas lakhatási költségeket számos országban tekintik a szegénység okának: az európaiak 67 %-a szerint a megfelelő életvitelt biztosító lakások túl drágák. Ezt a vélekedést különösen Csehország és Ciprus (89–89 %), továbbá Luxemburg, Málta (86–86 %) és Szlovákia (84 %) lakosai osztják.

3. KIKET ÉRINTHET LEGJOBBAN A SZEGÉNYSÉG KOCKÁZATA?

Az európaiak több mint fele (56 %) véli úgy, hogy elsősorban a munkanélkülieket fenyegeti a szegénység. A megkérdezettek 41 %-a viszont úgy látja, hogy leginkább az idősek veszélyeztetettek, 31 %-uk szerint pedig elsősorban az oktatási, szakképzési, készségbeli hiányosságokkal küzdők. Az európaiak emellett a bizonytalan munkaviszonyban foglalkoztatottakat, a fogyatékkal élők és tartós betegségben szenvedőket látják a legvesélyeztetettebbnek.

Ön szerint (HAZÁNK) lakosságát tekintve melyik társadalmi csoportot fenyegeti a legjobban a szegénység?

A felmérésből az is kiderül, hogy az életkor meghatározó az idősek veszélyeztetettségével kapcsolatos véleményt illetően: jóval kevesebb fiatal európai (15–24 évesek, 33 %) gondolja úgy, hogy a szegénység elsősorban az időseket fenyegeti, mint ahány idősebb európai (55 évesek és idősebbek, 45 %).

4. KIK VÉLEKEDNEK ÚGY EURÓPÁBAN, HOGY A SZEGÉNYSÉG KOCKÁZATA ŐKET SZEMÉLYESEN IS FENYEGETI?

Bár a szegénység a közvélekedés szerint elterjedt, és egyre többeket érint, a legtöbb európai nem véli úgy, hogy fenyegetné a szegénység kockázata.

Különbféle „kockázatértékelési ellenőrzések” – a szükségletek kielégítésének képessége, a számlák kifizetésének képessége, a túlzott eladósodás veszélyének érzete, a munkahely várható megmaradása (vagy elvesztése), illetve a hajléktalanság vélt veszélye – arra világítanak rá, hogy a legtöbb európai bizakodó saját személyes helyzetét illetően.

Egy háztartásban több jövedelemforrás is lehet, és gyakran többen is keresők. Az Ön háztartása, teljes havi jövedelmét tekintve, mennyire képes kielégíteni saját szükségleteit?

	Könnyen	Közepesen	Nehezen	Nem tudom		Könnyen	Közepesen	Nehezen	Nem tudom
EU 27	30%	56%	12%	2%	IT	24%	61%	13%	2%
DK	57%	37%	5%	1%	MT	24%	65%	9%	2%
SE	53%	41%	4%	2%	SK	24%	63%	13%	-
NL	50%	40%	8%	2%	CY	23%	54%	23%	-
LU	47%	46%	5%	2%	PL	21%	59%	17%	3%
DE	45%	45%	9%	1%	PT	21%	62%	15%	2%
AT	43%	50%	6%	1%	EE	20%	65%	13%	2%
FI	43%	53%	3%	1%	LT	20%	60%	18%	2%
BE	38%	50%	11%	1%	CZ	17%	69%	13%	1%
UK	35%	54%	8%	3%	LV	12%	56%	30%	2%
SI	33%	54%	13%	-	EL	11%	54%	35%	-
IE	30%	54%	10%	6%	RO	9%	63%	24%	4%
ES	28%	60%	10%	2%	BG	5%	52%	40%	3%
FR	25%	62%	12%	1%	HU	5%	61%	34%	-

A munkanélküliek jóval erősebbnek érzékelik a szegénység kockázatát, mint az EU-átlag:

- Majdnem kétszer akkora érzékelik a túlzott eladósodás kockázatát (50%, míg az EU átlaga 27%).
- Esetükben több mint kétszer akkora a valószínűsége annak, hogy nem tudják fizetni a számlákat és a hiteltörlesztéseket (46%, míg az EU átlaga 21%).
- Majdnem háromszor olyan nehéz feladatnak tartják, hogy háztartásuk kielégítse a szükségleteket (31%, míg az EU átlaga 12%).
- Kétszer akkora érzékelik a hajléktalanság kockázatát (16%, míg az EU átlaga 7%).

5. A SZEGÉNYSÉG KÖVETKEZMÉNYEI

Azok az európaiak, akik számára problémát jelent a szükségletek kielégítése, az átlagnál jóval kevésbé elégedettek az életükkel. Egészségi állapotuk és családi életük terén sem olyan elégedettek.

Elégedettség a következő területeken (1–10 közötti skálán, ahol az 1 nagyon elégedetlen, a 10 pedig nagyon elégedett)	Az EU 27 átlagos pontszáma	Mennyire képes a háztartás a szükségletek kielégítésére?		
		Könnyen	Átlagosan	Nehezen
...az élet általában	6,9	7,8	6,7	4,9
...személyes egészségi állapot	7,2	7,6	7,2	6,3
...családi élet	7,7	8,2	7,7	6,7

A fentiekén túl a szegénységhez más következményeket is kötnek. Az európaiak majdnem kilenczede (87%) véli úgy, hogy a szegénység miatt kisebb az emberek esélye arra, hogy megfelelő életvitelt biztosító lakáshoz jussanak, nyolctizedük szerint a szegénység megakadályozza a felsőoktatásba vagy a felnőttképzésbe való bejutást, 74%-uk szerint pedig a munkakeresésben is akadályt jelent. Az európaiak többsége (60%) szerint a szegénység kihat a megfelelő alapfokú oktatásba való bejutásra is, 54%-uk szerint pedig a szegénység korlátozza a baráti és ismeretségi kör megtartását is. Sokak szerint a közszolgáltatások megfizetése is gondot jelenthet, és talán ezért tekintik úgy, hogy a szegénység akadályozza a közszolgáltatások igénybe vételét.

→ A népesség elöregedése miatt aggodalomra ad okot a tartós gondozás kérdése is: a megkérdezettek 45%-a szerint ezek nem megfizethetők. A megkérdezettek kb. egyharmada (35%) szerint túl költségesek a gyermekgondozási ellátások, 34%-uk szerint pedig a szociális intézmények is.

Az európaiak többsége szerint ugyan nem okoz nehézséget a pénzügyi szolgáltatások igénybevétele, a legveszélyeztetettebbek esetében egészen máshogy fest a kép.

→ **Munkanélküliek:** a munkanélküli európaiak héttizede számára jelent nehézséget a jelzáloghitel felvétele, míg az EU átlagos lakosságának 49%-a számára problémás ugyanez. A munkanélküliek további 58%-a tud nehezen felvenni kölcsönt, míg az EU átlagát tekintve ugyanez az arány 34%, 47%-uk pedig nem tud könnyen hitelkártyához jutni (az EU átlaga 27%).

→ **Azok az európaiak, akik számára nehézséget jelent a szükségletek kielégítése:** az említettek közel háromnegyede (72%) számára jelent problémát a jelzáloghitel felvétele, 64%-uknak a kölcsönfelvétel, 55%-uknak pedig a hitelkártya megszerzése.

Pénzügyi kirekesztés: jelentős probléma

Azok számára, akik elszegényedtek, igen nehéz feladat kikerülni a szegénységből. A nemzeti szintű összehasonlítások a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférésben még nagyobb egyenlőtlenségeket mutatnak:

Jelzáloghitel felvétele: Finnországban mindössze 20% állítja azt, hogy ez problémát jelent, míg Spanyolországban 90%.

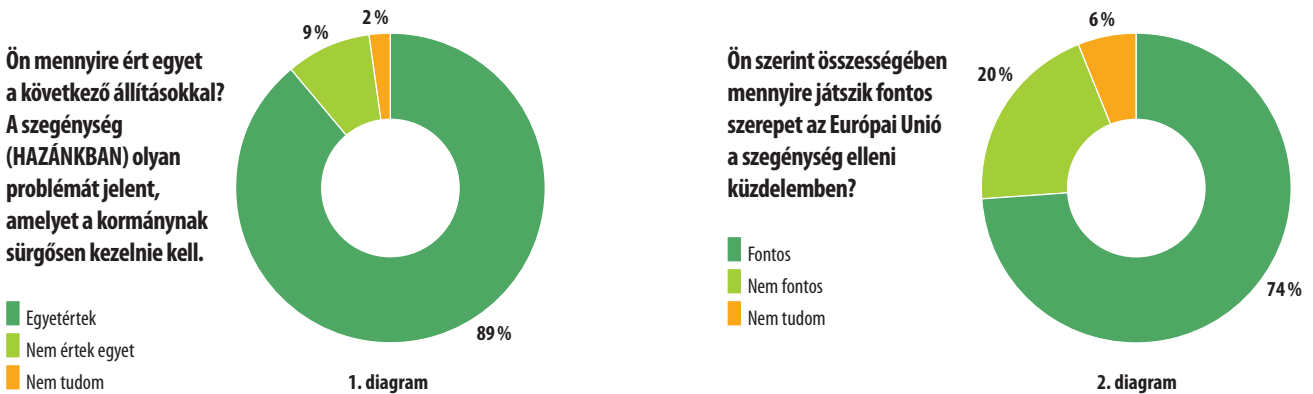
Áruhitel felvétele: a válaszadóknak Finnországban mindössze 12%-a (az EU-n belül itt a legkevesebben) állítja azt, hogy problémát jelent az áruhitel felvétele, míg Spanyolországban 78% (a legmagasabb arány). A bolgár (53%) és a ciprusi (50%) válaszadók legalább fele szintén problémákról számolt be.

Hitelkártya megszerzése: a válaszadók körében Hollandiában és Svédországban mindössze 12–12% számára jelentett problémát az, hogy könnyen hitelkártyához jusson (az EU-n belül a legalacsonyabb arány), míg Spanyolországban ugyanez a válaszadók 55%-át érintette (a legmagasabb arány).

6. A SZEGÉNYSÉG ELLENI KÜZDELEM

Az európaiak átlagosan 89%-a szerint nemzeti kormányaiknak sürgős intézkedéseket kell tenniük a szegénység problémájának kezelésére. (Lásd 1. diagram)

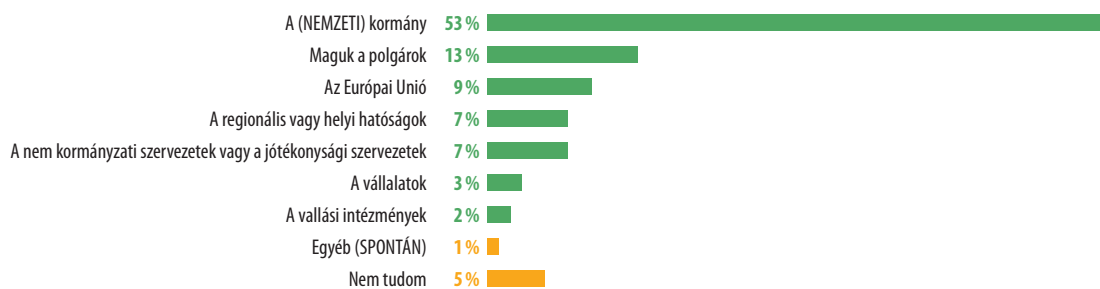
Ezt a nézetet nem csak azok osztják, akik számára a mindennapi megélhetés is gondokat okoz, hanem a háztartásuk jövedelme szerint tehetősnek minősülő válaszadók 85 %-a is egyetért azzal, hogy a szegénység problémája azonnali kormányzati beavatkozást igényel.

Habár az európaiak nem elsősorban az Európai Unió feladatának tartják a szegénység elleni küzdelmet, szerepét mindenesetre sokan látják fontosnak (28% „nagyon fontos”-nak, 46% pedig „meglehetősen fontos”-nak).

Egész Európa lakossága egyetért abban, hogy az EU fontos szereppel bír a szegénység elleni küzdelemben, és ez a vélekedés elsősorban Máltán (93%) és Szlovákiában (91%) erős.

Az Ön véleménye szerint az alábbiak közül elsősorban kinek a feladata a szegénység visszaszorítása vagy felszámolása (HAZÁNKBAN)?

Európa lakosainak 53%-a vélekedik úgy, hogy a szegénység elleni küzdelem főképpen a nemzeti kormányok feladata. Nemzeti szinten a válaszadók ezt a véleményt legalább 24%-ban (Franciaország) és legfeljebb 85%-ban (Bulgária) osztják. A kormány szerepét Magyarországon (80%) és Lettországonban (77%) látja elsődlegesnek a lakosság több mint háromnegyede. Emellett a következők szerepét ítélik fontosnak a szegénység elleni küzdelemben:

- A holland válaszadók több mint egynegyede szerint elsősorban **maguknak a polgároknak** a feladata a szegénység elleni küzdelem (27%, míg az EU-ban átlagosan 13%). Finnország az egyetlen olyan tagállam, ahol a polgárok több mint egyötöde vélekedik ugyanígy (22%).
- A francia válaszadók több mint egynegyede tekinti a szegénység elleni küzdelmet főleg a **nem kormányzati szervezetek vagy a jótékonyági szervezetek** feladatának (26%, míg az EU-ban átlagosan 7%).
- A görög lakosok 23%-a szerint elsősorban az **Európai Uniónak** kell lépéseket tennie a szegénység elleni küzdelemben (míg az EU-ban átlagosan 9% vélekedik ugyanígy). Luxemburgban a megkérdezettek 20%-a osztja ezt a nézetet.

KÖVETKEZTETÉS

Az EU polgárai jól tudják, hogy mennyire sokakat érint napjaink társadalmában a szegénység és a társadalmi kirekesztés: majdnem háromnegyedük látja úgy, hogy hazájában elterjedt jelenség a szegénység, habár a vélekedések az egyes tagállamok között határozott különbségeket mutatnak. A szegénységet az emberek általában úgy határozzák meg, hogy az érintetteknek nincs elég anyagi forrása a társadalomban való teljes körű részvételhez, nem tudják beszerezni a létfenntartáshoz szükséges alapvető javakat, illetve adományokból vagy állami segélyekből kényszerülnek megélni.

Az európaiak több mint 80%-a szerint nőtt a szegénység hazájában az elmúlt három év során. Ezt a megállapítást a jelenlegi gazdasági válság is befolyásolta, amelynek még mindig nem érezhető a teljes hatása.

A szegénység „társadalmi” okaiként a legtöbben a munkanélküliséget és a megélhetéshez nem elegendő béreket és fizetéseket jelölik meg. Emellett a magas lakhatási költségek is szegénységhez vezethetnek a válaszadók szerint: az európaiak kétharmada szerint jelenthet problémát az, hogy ésszerű áron megfelelő lakáshoz jusson. A szegénység személyes okaiként a többség az oktatási, szakképzési vagy készségbeli hiányosságokat, illetve az „öröklött” szegénységet és a függőséget nevezi meg.

A felmérés alapján a munkanélküliek számára valós kockázat a szegénység: az európaiaknak több mint a fele véli úgy, hogy a munkanélkülieket fenyegeti elsősorban a szegénység. A megkérdezettek több mint fele szerint a szociális ellátás biztosításakor kiemelten kellene kezelni a munkanélkülieket. Az időseket szintén veszélyeztetett társadalmi kategóriának tekintik.

A munkanélküliek jóval nagyobb kockázatnak érzékelik a szegénységet, mint más európaiak. Annak, aki elszegényedett, komoly problémát jelent kijutnia a szegénységből. A felmérésből például az derül ki, hogy azok közül, akik nem tudják könnyen kielégíteni saját szükségleteiket, 75 % találja problémásnak a jelzáloghitel felvételét, majdnem egyharmaduk a kölcsönfelvételt, és több mint 50%-uk a hitelkártyához való jutást.

Az emberek szerint a szegénység sürgős intézkedéseket tesz szükségessé: a megkérdezettek kilencetizede szerint ilyen intézkedésekért a kormányok felelősek. A válaszadók több mint fele elsősorban a kormányt tartja felelősnek a szegénység visszaszorításáért vagy megelőzéséért.

Végül pedig az európai polgárok csaknem háromnegyede véli úgy, hogy az Európai Unió fontos szereppel bír a szegénység elleni küzdelemben.